

MIKECZ DÁNIEL

MIÉNK ITT A TÉR!

A GYÜLEKEZÉSI JOG SZABÁLYOZÁSA
MAGYARORSZÁGON

Az Egymillióan a sajtószabadságért (Milla) végül mégis megtarthatta március 15-i tüntetését a Szabad sajtó útján, az Erzsébet híd pesti hídfőjénél, miután a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztérium, valamint a Főpolgármesteri Hivatal visszavonta saját területfoglalási engedélyét. A magyar szabályozás szerint magánterületre nem lehet tüntetést bejelenteni, az érvényes területfoglalási engedély alapján pedig az adott helyszín – ideiglenesen – magánterületnek minősül. Ezért nem tüntethetett a Sziget Fesztiválon a Hatvannégy Vármegye Ifjúsági Mozgalom, illetve a Terror Háza elé szóló területfoglalási engedély birtokában tudta az SZDSZ ifjúsági szervezete, az Új Generáció 2004-ben megakadályozni a Magyar Jövő Csoport tüntetését.

Joggal feltételezhetnénk, hogy demokratikus politikai rendszerekben a gyülekezési jog gyakorlásának nincs különösebb törvényi és adminisztratív akadály, hiszen az olyan kollektív jog, amely a demokratikus berendezkedés alapját jelenti. Optimális körülmények között ez így is van, azonban olyan esetekben, amikor felborul a közrendvédelmi paktum az állami erőszakszervezetek, valamint a gyülekezési joggal élni – a hatóságok szerint általában visszaélni – kívánó csoportok között, felmerül a gyülekezési jog szigorúbb szabályozásának kérdése – ahogyan ez a 2006-os őszi radikális jobboldali tiltakozások idején történt. A demonstrációk megakadályozására emellett az engedélyezési eljárás bizonytalanságai is lehetőséget adhatnak. A magyar politika kapcsán elég a traktorok fővárosi kitiltására, a 2006-os események utáni vitákra, a Magyar Gárdával kapcsolatos jogszabályi szigorításokra vagy a Magyarországon élő tibetiek hatósági vegzálására gondolnunk. A 2000-es évek tüntetései indokoltá tették a gyülekezési jog kereteinek módosítását, egyes politikai események kapcsán ugyanis a tiltakozások szervezőinek nem áll módjukban, hogy rendezvényüket 72 órával korábban bejelentsék. A spontán megmozdulások jogosságát az Alkotmánybíróság 2008-as határozata is elismerte. A rendőrségnek ugyan az említett AB-határozat szerint nincs joga a tüntetést az alapján felosztatni, hogy az eltér az előzetes bejelentésben megadottakkal, mégis – ahogy azt Takács Albert ombudsman kiemelte – az egyetlen hatósági, állami szereplő a tiltakozások kezelésében. Az Intézet a Demokratikus Alternatíváért (IDEA) jelen tanulmányában az átalakuló magyar tiltakozási kultúra tükrében mutatjuk meg, milyen változások és arra irányuló szándékok fogalmazódtak meg a 2000-es évektől a gyülekezési jog szabályozására vonatkozóan.

Átalakuló tiltakozási kultúra

Az 1990-es évekhez képest az ezredforduló után sokkal gyakrabban került sor nem bejelentett, gyakran erőszakos tiltakozó akciókra. Az évezred elején jelent meg az ökológiai mozgalom – és elsősorban a Greenpeace – eszköztárában a nagy figyelmet kiváltó performansz illegális akcióformája, amelyhez nem volt szükség nagyszámú aktivistára, így tökéletesen megfelelt az inkább advocacy-group jellegű csoportoknak.

A 2000-es években mégis a radikális jobboldal utcai jelenléte értelmezte át a magyar tiltakozási kultúrát. Az első ilyen események egyike az „Erzsébet hídi csata” néven híresült el. A 2002-es választások eredményét vitató radikális jobboldali aktivisták ekkor a híd önhatalmú lezárásával kívántak nyomatékot annak a követelésüknek, hogy az Országos Választási Bizottság számolja újra a szavazatokat. A választási csalásról szóló pletyka alapja a szocialisták „knock-and-drag” típusú kampánya, a szocialista párt helyi aktivistái révén „rángatta” sikeresen az urnák elé szimpatizánsait a választás estéjén. A 2002-es tiltakozási hullám másik oka Medgyessy Péter miniszterelnök D-209-es ügye volt, illetve a Fidesz két forduló közötti látványos utcai mozgósítása, a polgári körök életre hívása is segítette a radikális jobboldal utcai mobilizációját. Négy évvel később a 2002-es eseményeket felülmúló, a rendszerváltás utáni magyar tiltakozási kultúrát pedig felülíró, szokatlanul erőszakos tiltakozási hullámot váltott ki az őszi beszéd nyilvánosságra kerülése.¹

Miként azt a később bemutatandó bírósági ügyek is példázzák, a radikális jobboldal a 2000-es években nem csupán nemzeti ünnepeken vagy történeti sorsfordulók emléknapjain mozgósít, hanem gyorsan reagál olyan napi politikai eseményekre, mint a Kempinski szállodában megtartott román állami ünnep volt. A tiltakozó esemény helyszíne pedig nem a városnak kiemelt, történelmi jelentőségű köztere, hanem akár a miniszterelnök háza is lehet.

A 2006-os forró őszi során nem csupán az addig szokatlan erőszak jelent meg Budapest közterületein, de példa nélküli volt a Kossuth téren folyó, a fesztiváljellegű permans tiltakozás is. A tér elfoglalása mindkét fél számára kitüntetett jelentőséggel bírt: a tüntetők a 2006-os események kezdete óta „Kossuth tériekként” aposztrofálták magukat, az ott folyó események pedig mélyen bevésődtek a radikális jobb kollektív emléke-

---

¹ Szabó 2007: 169–171

zetébe. Önmeghatározásuk központi elemévé vált az azonosulás a térrel, amely a legfőbb politikai hatalmat jelképező Országház szomszédságában egy alternatív politikai „otthon” helyszínévé vált. A címzetteket a tiltakozók folyamatos jelenléte, az 1956-os forradalom évfordulójához közeledve pedig a tér esztétikai, reprezentációra alkalmatlan állapota aggaszthatta.

A rendőrség egy ideig nem tudott adekvát választ adni a tiltakozók stratégiájának változására. Magyarországon a politikai átmenet alapjaiban véve békésen ment végbe, a hatóságoknak a rendszerváltást megelőző időszakból sem voltak tapasztalataik arra vonatkozóan, hogyan kell kezelni erőszakos tüntetéseket. Az 1956-os forradalom leverése után a pártállami vezetők nem elsősorban a tiltakozások kezelésére, hanem az ellenzék demobilizációjára koncentráltak. A forradalom utáni állami erőszak, a hatósági ellenőrzés „társadalmasítása” (Munkásőrség, KISZ), a kádári konszolidáció nyomán az 1970-es évekig nem is került sor nagyobb tömegtüntetésre. A 1970-es, 1980-as évek alternatív március 15-i tüntetései is egy szűkebb kört mozgattak meg, a lengyel válság során szigorodó 1983-as karhatalmi szabályozás sem érintette a demokratizálódás folyamatát.²

A tiltakozások kezelésének hagyománya nem az egyetlen tényező, ami befolyásolja a rendőri hozzáállást a tüntetésekhez. Donatella della Porta olasz mozgalmakutató szerint a tiltakozások kezelése elsősorban a rendőrség szervezeti struktúrájának, a politikai hatalmi állapotoknak, a közvéleménynek, a rendőrség hivatali kultúrájának és a tüntetőkkel való interakciónak függvénye. Második szinten a rendőri tudástól függ, azaz attól, hogy a testület miként érzékeli a külső valóságot, ez ugyanis megszabja a rendőrségi fellépést, a tiltakozás kezelését is.³ A rendőrség erőszakos tüntetésekkel kapcsolatos tapasztalatlansága, a fellépésről a politikai osztály felől érkező eltérő ítéletek, a közvélemény megosztottsága, az intézkedő rendőrök kezdeti kiszolgáltatottsága mind szerepet játszottak abban, hogy a rendőrség különös brutalitással kezelte a 2006. őszi tiltakozó eseményeket.

---

² Szabó 1999: 137–149

³ della Porta 1998: 2

Demokratikus minimum

A gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvényt a Nemzeti Kerekasztal tárgyalások során létrejött megállapodásoknak megfelelően a Népköztársaság utolsó Országgyűlése fogadta el, még az első szabad választásokat megelőzően, így biztosítandó a törvényes átmenetet. A gyülekezési törvény a rendszerváltás további garanciális jellegű jogszabályaihoz hasonlóan a demokratikus minimumra törekszik, olyan keretek létrehozására, amely minden fél számára elfogadható.

A törvény szerint a gyülekezési jog békés összejövetelek, tüntetések és felvonulások formájában gyakorolható, annak hatálya pedig nem terjed ki a választási törvény alá eső – azaz kampány – eseményekre, valamint az egyházi, kulturális, sport és családi rendezvényekre. A szervezőknek csupán be kell jelentenie az eseményt az illetékes rendőrkapitányságon, legkésőbb három nappal a rendezvény előtt. A hatóság csak akkor tilthatja meg a rendezvény megtartását, ha az a népképviselői szervek vagy a bíróságok zavartalan működését zavarná, illetve ha a közlekedés más módon nem biztosítható. Utóbbi kitétel azonban megteremti annak lehetőségét, hogy a rendőrség a közlekedés nagyarányú korlátozására hivatkozva hozzon tiltó döntést.

A magyar szabályozás megfelel az olyan nemzetközi egyezményeknek, mint a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya, amely szerint „a békés gyülekezés jogát el kell ismerni”, ugyanakkor a gyülekezési jog „gyakorlását csak a törvényben megállapított olyan korlátozásoknak lehet alávetni, amelyek egy demokratikus társadalomban az állam biztonsága, a közbiztonság és a közrend, illetőleg a közegészség, a közérkölc vagy mások jogai és szabadsága védelme érdekében szükségesek.”

Magyarország 1992-ben csatlakozott „Az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló egyezményhez”, amely az egyezségokmányhoz hasonlóan – egy cikkben az egyesülési és a szakszervezet-alapítási joggal – mindenki számára alapvető jogként tárgyalja a gyülekezési jogot. A jogot csak intézményes garanciák mellett lehet korlátozni, „amelyek egy demokratikus társadalomban a nemzetbiztonság vagy közbiztonság, a zavargás vagy bűnözés megakadályozása, a közegészség, az erkölcsök, illetőleg mások jogai és szabadságai védelme érdekében szükségesek”. Az egyezmény megengedi továbbá, hogy a fegyveres erők, a rendőrség és az államigazgatás tagjai gyülekezési jogának gyakorlását törvény korlátozza.

Javaslatok a gyülekezési törvény szigorítására

A 2006-os őszi eseményeket megelőzően a gyülekezési törvény szigorítása a már említett hungarista Magyar Jövő Csoport – amelynek vezetője az akkoriban hírhedté vált Bácsfi Diána volt – 2004. október 15-re, a nyilas hatalomátvétel 60. évfordulójára bejelentett rendezvénye kapcsán merült fel. Az SZDSZ ifjúsági szervezete ugyanazon napra és helyszínre jelentett be rendezvényt, miután a Magyar Jövő Csoporttal nem tudtak megegyezni, és a fővárosi önkormányzat az Új Generációnak adott területfoglalási engedélyt, a hungaristák nem tudták megtartani megemlékezésüket. A hungarista demonstráció helyett antirasszista tüntetést szerveztek több baloldali és liberális politikus részvételével. Az esemény előtt vita folyt a gyülekezési törvény szigorításáról, annak lehetőségéről, hogy a hatóságok tartalmi szempontból is vizsgálhassanak a gyülekezési jog gyakorlásával kapcsolatos bejelentéseket.⁴

A 2006-os forró ősz során megfogalmazódott kormányzati tervek között szerepelt egy időkeret meghatározása, tehát – a mindenkori lakókra tekintettel – este nyolc után nem lehetett volna zajosan tiltakozni. Felmerült az is, hogy a demonstrációt ne a rendőrség, hanem az önkormányzatnál kelljen bejelenteni, így nem lett volna „egyszereplős” a hatósági jelenlét gyülekezési ügyekben. A tervek között szerepelt a spontán demonstráció, illetve azon esetek szabályozása, amikor ugyanazon helyszínre és időpontban több rendezvényt jelentenek be. Felmerült az is, hogy az Országházat és környékét nemzeti emlékhellyé nyilvánítsák, így ott szigorúbb szabályokat lehetett volna alkalmazni.⁵ A kormány később ötpárti egyeztetést javasolt a gyülekezési törvény módosításáról. Az elképzelések között szerepelt az arc eltakarásának tilalma békés rendezvényeken, valamint az, hogy a gyülekezés legfeljebb 4 napig tarthasson, ami ezután meghosszabbítható. A rendezvény bejelentése legfeljebb 30 nappal korábban lehetett volna lehetséges, de a 72 órás bejelentési kötelezettség lerövidülhetett volna, bizonyos esetekben akár 4-6 órára is. A módosítások között szerepelt még, hogy az azonos helyszínre és időpontra bejelentett rendezvényeknél a korábban lépő tevő legyen előnyben, illetve hogy a nemzeti ünnepeken az állami rendezvények élvezzenek prioritást demonstrációkkal szemben.⁶ A

---

⁴ <http://www.jogiforum.hu/hirek/11359>

⁵ <http://www.jogiforum.hu/hirek/15025>

⁶ <http://www.jogiforum.hu/hirek/15684>

gyülekezési jogról szóló törvény módosítása kétharmados többséget igényel, a politikai konszenzus, az ötpárti egyetértés hiányában így végül nem változott a törvény.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága, az Alkotmánybíróság és a magyar bíróságok ítélkezési gyakorlata

A nemzetközi egyezményekhez való csatlakozás alapján az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordulhat bármely szerződő fél vagy magánszemély, ha az egyezményben biztosított jogai sérültek és már minden rendes hazai jogorvoslati lehetőséget kimerített. Magyarországgal kapcsolatban három, a gyülekezési jogra vonatkozó döntés született: a Bukta és társai kontra Magyarország, a Molnár Éva kontra Magyarország, valamint a Patyi és társai kontra Magyarország ügyek.⁷ A Molnár Éva kontra Magyarország ügy kivételével a bíróság Magyarországot elmarasztaló ítéletet hozott.⁸

A Bukta és társai v. Magyarország ügyben a kérelmezők egy felosztatott tüntetés miatt fordultak az Emberi Jogok Európai Bíróságához. A hivatalos látogatáson 2002. december 1-jén Magyarországon tartózkodó román elnök a Kempinski szállodában kívánta megünnepelni Románia nemzeti ünnepét, amely az 1918-as gyulafehérvári országgyűlés azon döntéséről emlékszik meg, amelynek értelmében Erdélyt Romániához csatolták. Medgyessy Péter, magyar miniszterelnök, egy nappal korábban jelentette be, hogy részt vesz az ünnepségen. A Kempinski előtt egy spontán tüntetés kezdődött, amelyen mintegy 150 személy vett részt.⁹ A szállodánál megjelent a rendőrség is, majd amikor egy robbanásszerű hang hallatszódtott, kiszorították a tüntetőket és a tömeg feloszlott. A rendőrség érvelése szerint a robbanásra emlékeztető hang miatt a helyszínen lévő rendőrök joggal gondolhatták, hogy veszélyben vannak az ünnepségen résztvevők. A tüntetők a felosztatás ellen kifogást emelve fordultak az illetékes Pesti Központi Kerületi Bírósághoz, amely a rendőri intézkedést indokoltnak találta. A bíróság rámutatott, a felosztatásra a robbanásra emlékeztető hang észlelése után került sor, a bejelentési kötelezettséget pedig a spontán tüntetéseket beleértve mindenfajta tüntetésre alkalmazni kell. Az eljáró bíróság ugyanakkor megjegyezte, hogy a három napos bejelentési határidő nem

⁷ ÁJOB 2009: 28–34.

⁸ Ezeket az ügyeket Állampolgári Jogok Országgyűlési Biztosa a gyülekezési jogi projekt tekintetében 2007-ben külön is áttekintette.

⁹ ÁJOB 2009: 28.

tartható, ha a tüntetés oka három napot megelőzően nem látható, ennek szabályozása azonban a jogalkotó feladata. A kifogást emelők azok után, hogy a Fővárosi Bíróság helyben hagyta a határozatot és a Legfelsőbb Bíróság elutasította kérelmüket, az Emberi Jogok Európai Bíróságához fordultak.¹⁰ Utóbbi bíróság megállapította, hogy Magyarországon a bejelentkezési kötelezettségre hivatkozva ítélték jogszerűnek a rendőri intézkedést. Mivel az Emberi Jogok Európai Bírósága korábban megállapította, hogy az engedélyezési eljárás nem korlátozza a gyülekezési jog lényegét, valamint a tüntetőknek nem volt információjuk korábban arról, hogy a magyar miniszterelnök megjelenik a román elnök ünnepségén, a békés tüntetést csupán az előzetes bejelentésre hivatkozással nem lehetett volna felosztatni, a hatóságok tehát megsértették a tiltakozók a békés gyülekezéshez fűződő jogát.¹¹

Az események után egy évvel a Lelkiismeret '88 csoport tüntetést kívánt rendezni Medgyessy Péter miniszterelnök háza elé, hogy tiltakozzon a Kempinskiben tartott 2002-es román állami ünnepség évfordulóján. A tüntetők a XII. kerületi Gesztenyészkertben gyülekeztek, ezért is kapta később az ügy a gesztenyészkerti tüntetés nevet. A 2003. december 1-jei tüntetés előtt a Kocsis Imre főszervező által bejelentett tüntetést a rendőrség betiltotta, ezt a bíróság is tudomásul vette. Később más helyszíneken, létszámmal és időtartammal Kocsis új bejelentést tett, ezeket azonban a rendőrség nem vizsgálta, a rendezvényeket a helyszínen feloszlatta. A Fővárosi Bíróság később megállapította, hogy a rendőrség jogellenesen oszlatta fel a tüntetést, az ítéletet a Legfelsőbb Bíróság is helybenhagyta. Az indoklás szerint a rendőrség jogellenesen járt el, amikor nem vizsgálta meg az új beadványokat, azokat a már elutasítottal azonosnak vélte, és ez alapján döntött a felosztatásról. A rendezvényt az alapján sem lehetett volna felosztatni, ha azon többen jelennek meg, mint amennyi résztvevő a bejelentésben szerepel. A bíróság kifogásolta, hogy a rendőrség nem az előírásoknak megfelelően oszlatta fel a rendezvényt, és a felosztatás okát nem helyben, hanem utólag nevezte meg.¹²

A Patyi és társai kontra Magyarország ügyben szintén a miniszterelnök háza közelében tartandó tiltakozás kapcsán született elmarasztaló ítélet hazánkkal szemben, ekkor azonban már Gyurcsány Ferenc otthona volt a tüntetők célpontja. Patyi István és társai 2004. december 24-én kívántak a miniszterelnök háza előtt tüntetni. A rendőrség arra

---

¹⁰ ÁJOB 2009: 29.

¹¹ I.m.: 31. A Bukta-ügyről és tanulságairól részletesen Szikinger István írt (2007).

¹² <http://www.jogiforum.hu/hirek/15244>

hivatkozva utasította el a rendezvény megtartását, hogy az túlzott mértékben korlátozta volna a közúti forgalmat, mások szabad mozgását. Az Emberi Jogok Európai Bírósága megállapította, a rendőrség érvelése nem megalapozott, ugyanis szenteste 20 ember egy széles úton nem akadályozta volna az elviselhetőnél nagyobb mértékben a gyalogos- vagy gépjárműforgalmat. A bíróság emellett kíváncsnak tartotta volna, ha a hatóságok némi megértést tanúsítanak a tiltakozások kapcsán, amennyiben azok békés jellegűek.¹³

A három eset jól szemlélteti, melyek azok a kérdések, amelyek kapcsán bizonytalanság uralkodott a 2000-es években a gyülekezési jog korlátozhatóságát illetően, és arra is rámutatnak, hogy a rendőrség nem minden esetben járt el pusztán a törvényi előírások szerint. A 90-es években – a taxisblokádot leszámítva – nem volt olyan jelentős tiltakozó esemény, amikor felmerült volna a felosztatás, a taxisblokádnál erre annak átfogó jellege, intenzitása, a résztvevők száma, valamint a kiélezett politikai, társadalmi helyzet miatt ugyanakkor nem is volt reális lehetőség. A Göncz Árpád köztársasági elnök által benyújtott általános amnesztiát biztosító törvény pedig az utólagos büntetőjogi felelősségre vonással járó konfliktusokat kívánta elkerülni. A 2000-es években azonban megváltoztak a tiltakozások témái, a tüntetők eszköztára, láthatóvá váltak az addigi szabályozás gyenge pontjai, valamint rendre felmerültek az ezeket orvosolni kívánó módosítási javaslatok is.

Az Alkotmánybíróság a gyülekezési jog tekintetében a 2000-es évek során két határozatot hozott. Egyrészt 2007. február 12-én megsemmisítette a fővárosi önkormányzat 2006. október 26-án módosított, 59/1995. (X. 20.) Főv. Kgy. rendeletének bizonyos pontjait. A módosítás értelmében közterület-használati engedélyhez kötötték építmények, berendezések, valamint járművek – parkolásnak nem minősülő – elhelyezését politikai rendezvényeken. Az AB indoklásában kiemelte, a gyülekezési jog gyakorlásához szükséges technikai háttér biztosítása nem engedélyköteles, hiszen azok hiányában nem gyakorolható teljességében a gyülekezési jog, valamint a helyi önkormányzatnak alapvető jog tekintetében szabályozási jogköre nincs.¹⁴

Az AB 2008. május 27-én a gyülekezési jogról szóló 1989. évi III. törvényről hozott határozatot, amely szerint a gyülekezési jog kiterjed olyan békés rendezvényekre is, amelyeket a szervezőknek nem állt módjukban 72 órával korábban bejelenteni, valamint a nem

¹³ ÁJOB 2009: 34.

¹⁴ 4/2007. (II. 13.) AB határozat

szervezett, spontán tiltakozásokra is. A késedelmes bejelentés önmagában – amennyiben a tüntetésre okot adó esemény nem előre látható – nem ad okot a rendezvény betiltására. Az AB alkotmányellenesnek nyilvánította és megsemmisítette a törvény 14. § (1) bekezdésének „bejelentés nélkül, a 7. § a) és b) pontjában foglaltaktól eltérően vagy” szövegrészét, amely alapján a rendőrség feloszlathatta a rendezvényt, ha eltért az előzetesen bejelentett kezdetének és befejezésének várható időpontja, helyszíne, útvonala, illetve a rendezvény célja, napirendje.¹⁵ A 2008-as határozattal az AB az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítéletét erősítette meg.

Következtetések

Magyarországon a 2000-es években a gyülekezési jog elsősorban az új típusú radikális jobboldali tiltakozások nyomán kapott kitüntetett figyelmet. A gyorsan szerveződő, közjogi méltóságokat közvetlenül megcélzó, szimbolikus helyeket, „agorákat” hosszabb időre elfoglaló, gyakran erőszakos és a közbeszéd uralkodó normáit tiszteletben nem tartó megmozdulások megmutatták, a rendszerváltás során a békés átmenetet biztosítani kívánó gyülekezési törvény nem alkalmas a békés gyülekezéshez fűződő alkotmányos jog biztosítására. Az Emberi Jogok Európai Bírósága, az Alkotmánybíróság és a magyar bíróságok gyakorlata alapján konkretizálódott, hogy a 72 órán belül be nem jelentett, valamint a spontán rendezvények is a gyülekezési törvény hatálya alá tartoznak, a be nem jelentés nem képezheti a feloszlítás jogalapját, ahogyan az előzetes bejelentésben megadott időponttól, helyszíntől, céltól vagy napirendtől való eltérés sem. A gyülekezési jog gyakorlása kapcsán a legfontosabb korlátozó tényező annak békés jellege maradt, ez pedig a bizonyos szintű toleranciát kíván a hatóságoktól. A kormányzati tervek ellenére továbbra sem sikerült a gyülekezési törvény módosítása annak érdekében, hogy az eljáró hatóság objektív szempontrendszer szerint dönthessen egy rendezvény engedélyezéséről, de nem valósultak meg azok az elképzelések sem, amelyek tartalmi szempontok alapján szigorították volna az engedélyezést.

A gyülekezési joggal kapcsolatos fenti változtatások nem érintik olyan mértékben a mai kormányellenes tüntetéseket, mint a radikális jobboldal tiltakozásait. Az Orbán-kormányt kritizáló mozgalmak a hagyományos gyülekezési formákat alkalmazzák, ren-

---

¹⁵ 75/2008. (V. 29.) AB határozat

dezvényeiket – a minél szélesebb tömegjelenlét érdekében – jóval az esemény előtt meghirdetik. A spontán tüntetések általában reaktív jellegűek és olyan mozgalmak esetében lehet jelentőségük, amelyek erős, sűrű aktivistahálózattal rendelkeznek.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága, illetve az Alkotmánybíróság tulajdonképpen utólag igazolta a radikális jobboldali mobilizáció során a 2000-es években történt jogsértéseket. A tüntetők jogsértése ezek szerint súlyosabb alkotmányos jogsérelem korrekciójára irányult, még ha ez nem is minden esetben tudatosult a jogellenes rendezvények résztvevőinek többségében. A polgári engedetlenség természetéből adódóan jogilag nem formalizált eszköz, ezt utólagosan, legtöbbször a bírói gyakorlat ismerheti el. A polgári engedetlenség, az ellenállás jogának kérdésével, annak alkalmazhatóságával demokratikus, jogállami keretek között egy következő IDEA elemzésben foglalkozunk.

Hivatkozott irodalom

della Porta, Donatella – Reiter, Herbert (1998): *Policing protest: the control of mass demonstrations in Western democracies*. University of Minnesota Press.

Gyülekezési jogi projekt. In: *ÁJOB Projektfüzetek*, 2009/1.

Szabó Máté (2007): *A tiltakozás kultúrája Magyarországon. Társadalmi és politikai tiltakozás* 2. Rejtjel Politológia Könyvek, 27.

Szabó Máté (1999): A tüntetések rendőri kezelésének normái a Kádár-rendszerben (1957-1989). In: *Tüntetés, rendőrség, demokrácia*. Szerk.: Szabó Máté – Wisler, Dominique. Villányi úti könyvek, Politikatudományi Sorozat. Villányi úti Konferenciaközpont és Szabadegyetem Alapítvány.

Szikinger István (2007): A Bukta-ügy tanulságai. In: *Fundamentum*, 4. szám.

INTÉZET A DEMOKRATIKUS ALTERNATÍVÁÉRT
1083 BUDAPEST, BAROSS UTCA 119/A
TEL.: +36 70 605 03 47
E-MAIL: INTEZET@IDEAINTEZET.HU
FACEBOOK: [HTTP://WWW.FACEBOOK.COM/IDEAINTEZET](http://www.facebook.com/IDEAINTEZET)

A CÍMOLDALON TALÁLHATÓ FOTÓ FORRÁSA:
[HTTP://2.BP.BLOGSPOT.COM](http://2.bp.blogspot.com) ÉS [HTTP://S3.IMAGES.WWW.TVN.HU](http://s3.images.www.tvn.hu)

